

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అరణ్యకాండే

॥ త్రిచత్వారింశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ త్రిచత్వారింశః సర్గః ॥

కపటమృగం దృష్ట్వా లక్ష్మణస్య సందేహః సీతయా జీవంతం మృతం వా
మృగమానేతుం శ్రీరామస్య ప్రేరణం శ్రీరామేణ లక్ష్మణం సంబోధ్య తదుపరి
సీతారక్షాభారం నిక్షిప్య తం మృగం హంతుం గమనం

సా తం సంప్రేక్ష్య సుశోణీ కుసుమాని విచిన్వతీ |
హేమరాజతవర్ణాభ్యాం పార్శ్వాభ్యాముపశోభితం || 3.43.1 ||

ప్రహృష్టా చానవద్యాంగీ మృష్టహాటకవర్ణినీ |
భర్తారమపి చక్రంద లక్ష్మణం చైవ సాయుధం || 3.43.2 ||

ఆపలాయాపలాయ చ పునస్తం మృగం సాధు వీక్షతే |
ఆగచ్ఛాగచ్ఛ శీఘ్రం వై ఆర్యపుత్ర సహానుజ || 3.43.3 ||

తావాపలాతౌ నరవ్యాఘ్రౌ వైదేహ్యౌ రామలక్ష్మణౌ |
వీక్షమాణౌ తు తం దేశం తదా దదృశతుర్మృగం || 3.43.4 ||

శంకమానస్తు తం దృష్ట్వా లక్ష్మణో వాక్యమబ్రవీత్ |
తమేవైనమహం మన్యే మారీచం రాక్షసం మృగం || 3.43.5 ||

చరంతో మృగయాం హృష్టాః పాపేనోపాధినా వనే |
అనేన నిహతా రామ రాజానః కామరూపిణా || 3.43.6 ||

అస్య మాయావిదో మాయా మృగరూపమిదం కృతం |
భానుమత్ పురుషవ్యాఘ్రు గంధర్వపురసన్నిభం || 3.43.7 ||

మృగో హ్యేవంవిధో రత్నవిచిత్రో నాస్తి రాఘవ |
జగత్యాం జగతీనాథ మాయైషా హి న సంశయః || 3.43.8 ||

ఏవం బ్రువాణం కాకుత్స్థం ప్రతివార్య శుచిస్మితా |
ఉవాచ సీతా సంహృష్టా ఛద్మనా హతచేతనా || 3.43.9 ||

ఆర్యపుత్రాభిరామోఽసౌ మృగో హరతి మే మనః |
ఆనయైనం మహాబాహో క్రీడార్థం నో భవిష్యతి || 3.43.10 ||

ఇహాశ్రమపదేఽస్మాకం బహవః పుణ్యదర్శనాః |
మృగాశ్చరంతి సహితాశ్చమరాః సృమరాస్తథా || 3.43.11 ||

ఋక్షాః పృషతసంఘాశ్చ వానరాః కిన్నరాస్తథా |
విహరంతి మహాబాహో రూపశ్రేష్ఠా మహాబలాః || 3.43.12 ||

న చాన్యః సదృశో రాజన్ దృష్టః పూర్వం మృగో మయా |
తేజసా క్షమయా దీప్త్యా యథాయం మృగసత్తమః || 3.43.13 ||

నానావర్ణవిచిత్రాంగో రత్నభూతో మమాగ్రతః |
ద్యోతయన్ వనమవ్యగ్రం శోభతే శశిసన్నిభః || 3.43.14 ||

అహో రూపమహో లక్ష్మీః స్వరసంపచ్చ శోభనా |
మృగోఽద్భుతో విచిత్రాంగో హృదయం హరతీవ మే || 3.43.15 ||

యది గ్రహణమభ్యేతి జీవన్నేవ మృగస్తవ |
ఆశ్చర్యభూతం భవతి విస్మయం జనయిష్యతి || 3.43.16 ||

సమాప్తవనవాసానాం రాజ్యస్థానాం చ నః పునః |
అంతఃపురే విభూషార్థో మృగ ఏష భవిష్యతి || 3.43.17 ||

భరతస్యార్యపుత్రస్య శ్వశ్రూణాం మమ చ ప్రభో |
మృగరూపమిదం దివ్యం విస్మయం జనయిష్యతి || 3.43.18 ||

జీవన్న యది తేఽభ్యేతి గ్రహణం మృగసత్తమః |
అజినం నరశార్దూల రుచిరం తు భవిష్యతి || 3.43.19 ||

నిహతస్యాస్య సత్త్వస్య జాంబూనదమయత్వచి |
శష్పబృస్యాం వినీతాయామిచ్ఛామ్యహముపాసితుం || 3.43.20 ||

కామవృత్తమిదం రౌద్రం స్త్రీణామసదృశం మతం |
వపుషా త్వస్య సత్త్వస్య విస్మయో జనితో మమ || 3.43.21 ||

తేన కాంచనరోష్ణా తు మణిప్రవరశృంగిణా |
తరుణాదిత్యవర్ణేన నక్షత్రపథవర్చసా || 3.43.22 ||

బభూవ రాఘవస్యాపి మనో విస్మయమాగతం |
ఇతి సీతావచః శ్రుత్వా దృష్ట్వా చ మృగమద్భుతం || 3.43.23 ||

లోభితస్తేన రూపేణ సీతయా చ ప్రచోదితః |
ఉవాచ రాఘవో హృష్టో భ్రాతరం లక్ష్మణం వచః || 3.43.24 ||

పశ్య లక్ష్మణ వైదేహ్యః స్పృహముల్లసితామిమాం |
రూపశ్రేష్ఠతయా హ్యేష మృగోఽద్య న భవిష్యతి || 3.43.25 ||

న వనే నందనోద్దేశే న చైత్రరథసంశ్రయే |
కుతః పృథివ్యాం సౌమిత్రే యోఽస్య కశ్చిత్ సమో మృగః || 3.43.26 ||

ప్రతిలోమానులోమాశ్చ రుచిరా రోమరాజయః |
శోభంతే మృగమాశ్రిత్య చిత్రాః కనకబిందుభిః || 3.43.27 ||

పశ్యాస్య జృంభమాణస్య దీప్తామగ్నిశిఖోపమాం |
జిహ్వం ముఖాన్నిఃసరంతీం మేఘాదివ శతపూదాం || 3.43.28 ||

మసారగల్పర్కముఖః శంఖముక్తానిభోదరః |
కస్య నామానిరూప్యోఽసౌ న మనో లోభయేన్మృగః || 3.43.29 ||

కస్య రూపమిదం దృష్ట్వా జాంబూనదమయప్రభం |
నానారత్నమయం దివ్యం న మనో విస్మయం వ్రజేత్ || 3.43.30 ||

మాంసహేతోరపి మృగాన్ విహారార్థం చ ధన్వినః |
ఘ్నంతి లక్ష్మణ రాజానో మృగయాయాం మహావనే || 3.43.31 ||

ధనాని వ్యవసాయేన విచీయంతే మహావనే |
ధాతవో వివిధాశ్చాపి మణిరత్నసువర్ణినః || 3.43.32 ||

తత్ సారమఖిలం నృణాం ధనం నిచయవర్ధనం |
మనసా చింతితం సర్వం యథా శుక్రస్య లక్ష్మణ || 3.43.33 ||

అర్థీ యేనార్థకృత్యేన సంవ్రజత్యవిచారయన్ |
తమర్థమర్థశాస్త్రజ్ఞాః ప్రాహురర్థ్యాః సులక్ష్మణ || 3.43.34 ||

ఏతస్య మృగరత్నస్య పరార్థ్యే కాంచనత్వచి |
ఉపవేక్ష్యతి వైదేహీ మయా సహ సుమధ్యమా || 3.43.35 ||

న కాదలీ న ప్రియకీ న ప్రవేణీ న చావికీ |
భవేదేతస్య సదృశీ స్పర్శేఽనేనేతి మే మతిః || 3.43.36 ||

ఏష చైవ మృగః శ్రీమాన్ యశ్చ దివ్యో నభశ్చరః |
ఉభావేతౌ మృగౌ దివ్యౌ తారామృగమహీమృగౌ || 3.43.37 ||

యది వాయం తథా యన్మాం భవేద్ వదసి లక్ష్మణ |
మాయైషా రాక్షసస్యేతి కర్తవ్యోఽస్య వధో మయా || 3.43.38 ||

ఏతేన హి నృశంసేన మారీచేనాకృతాత్మనా |
వనే విచరతా పూర్వం హింసితా మునిపుంగవాః || 3.43.39 ||

ఉత్థాయ బహవోఽనేన మృగయాయాం జనాధిపాః |
నిహతాః పరమేష్వాసాస్తస్మాద్ వధ్యస్త్వయం మృగః || 3.43.40 ||

పురస్తాదిహ వాతాపిః పరిభూయ తపస్వినః |
ఉదరస్థో ద్విజాన్ హంతి స్వగర్భోఽశ్వతరీమివ || 3.43.41 ||

స కదాచిచ్ఛిరాల్లోభాదాససాద మహామునిం |
అగస్త్యం తేజసా యుక్తం భక్ష్యస్తస్య బభూవ హా || 3.43.42 ||

సముత్థానే చ తద్రూపం కర్తుకామం సమీక్ష్య తం |
ఉత్స్మయిత్వా తు భగవాన్ వాతాపిమిదమబ్రవీత్ || 3.43.43 ||

త్వయావిగణ్య వాతాపే పరిభూతాశ్చ తేజసా |
జీవలోకే ద్విజశ్రేష్ఠాస్తస్మాదసి జరాం గతః || 3.43.44 ||

తద్ రక్షో న భవేదేవ వాతాపిరివ లక్ష్మణ |
మద్విధం యోఽతిమన్యేత ధర్మనిత్యం జితేంద్రియం || 3.43.45 ||

భవేద్ధతోఽయం వాతాపిరగస్త్యేనేవ మా గతః |
ఇహ త్వం భవ సన్నద్ధో యంత్రితో రక్ష మైథిలీం || 3.43.46 ||

అస్యామాయత్తమస్మాకం యత్ కృత్యం రఘునందన |
అహమేనం వధిష్యామి గ్రహీష్యామ్యథవా మృగం || 3.43.47 ||

యావద్ గచ్ఛామి సౌమిత్రే మృగమానయితుం ద్రుతం |
పశ్య లక్ష్మణ వైదేహ్యో మృగత్వచి గతాం స్పృహం || 3.43.48 ||

త్వచా ప్రధానయా హ్యేష మృగోఽద్య న భవిష్యతి |
అప్రమత్తేన తే భావ్యమాశ్రమస్థేన సీతయా || 3.43.49 ||

యావత్ పృషతమేకేన సాయకేన నిహన్యహం |
హత్వైతచ్ఛర్మ చాదాయ శీఘ్రమేష్యామి లక్ష్మణ || 3.43.50 ||

ప్రదక్షిణేనాతిబలేన పక్షిణా
జటాయుషా బుద్ధిమతా చ లక్ష్మణ |
భవాప్రమత్తః ప్రతిగృహ్య మైథిలీం
ప్రతిక్షణం సర్వత ఏవ శంకితః || 3.43.51 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అరణ్యకాండే త్రిచత్వారింశః సర్గః ||